

Излази сриједом и суботом.

ПРЕДПЛАТА: на Краљевину СХС
мјесечно Д 15; тримјесечно Д 40;
на Италију мјесечно лира 6; по-
једином број 30 центинава. Огласи
по цјенку. Поједином број Д 1-30.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Поштарина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне
Радикалне Странке у Шибенику.
Одговорни уредник: Шпиро Такић.
Телефон број 60.
Штампа: Нова Штампарња - Шибеник.

Година II.

ШИБЕНИК, субота 18. августа 1923.

Број 112.

Stado bez zvonara.

Hrvatska seljačka republikanska stranka ostala je bez svoga vogje. Stjepan Radić isče-
znuo je iz Zagreba, otišao preko granice — naj-
novije vijesti govore da se povratio natrag, ali
da se krije — i napustio svoje pristaše. Ovo
nenadano isčeznuće Radićevu najviše je iznena-
dilo same njegove pristaše i odmah poslije nje-
govoga bijega, jedan od njegovih vjernih, dr. Rudolf
Horvat, na sastanku «hrvatskog narodnog zastup-
stva» oštro se oborio na Radića i čak tražio da
mu stranka izrazi svoje nepovjerenje.

Radićevu bijegu ušlo se odmah u trag. On
je pobjegao u Madžarsku, a odatle otišao u
Beč, gdje se je čak i fotografirao, i tu se sa-
stao sa hrvatskim emigrantima i vođama bu-
garskih makedonstvujućih. Nezna se da li se
stao i sa svojim generalom Sarkotićem, s kojim
je bio u vezama. Da li Radić namjerava — ako
je još u inozemstvu — povesti kakvu akciju
protiv naše države a za ostvarenje «mirotvorne
čovječanske republike» nije još poznato. Svakako
do sada nije poduzeo ništa, a vjerovatno i neće.
Radić ima i previše milijuna u našoj državi, a
da bi u inozemstvu poveo kakvu protudržavnu
akciju. Osim toga on se je već uvjerio, da ino-
stranstvo, o kom on toliko govori, ne drži ništa
do njega ili veoma malo i da njegova akcija ne
bi imala koristi do samo štete za njega lično.
Prema tome svrha Radićevom bijegu nije da u
inostranstvu povede kakvu akciju protiv naše
Kraljevine. Zašto je pak bijegao nije nikome ja-
sno, a još manje njegovim pristašama. Govori
se da je pobjegao iz straha da ga ne ubiju, jer
da je doznao da se na nj sprema atentat. U
slučaju da bi on i u inozemstvu bio aktivan,
kao što je bio kod kuće, taj bijeg bi mu slabo
koristio, jer atentatorova ruka našla bi ga i u
inostranstvu. Ako pak ne misli na nikakvu akci-
ju, to je mogao ostati kod kuće i odreći se one
svoje sulude politike, pa ne bi imao čega da
se boji.

Izgleda da je Radić osjetio sam težinu svo-
gaa bremena i da je s ovim bijegom htio sebi
zamesti trag i prouči se u hladovinu, da mirno
uživa one puste milijune, koje mu je donijela
«mirotvorna i čovječanska» politika. Radić se
sakrio a svoje memeluke i sirote «Jureka» osta-
vio je na cjedilu. Pošto je kao gramofon otpje-
vao sav svoj reportaor, našao je ovaj moderni
Matija Gubec za zgodnije, da ne sjedne na usi-
jani «republikanski» presto, nego je našao za
korisnije i bolje da potraži hladovinu i tišinu.

U toj zagonetnoj hladovini će Radić sa-
svim se ohladiti, a s njim zajedno i njegov bez-
glavi generalštab i zavedena masa hrvatskih se-
ljaka. Jer ako siromah hrvatski seljak nije izgu-
bio i posljednju kap mozga, koji su mu Hab-
zburgovci i ostale crnožute pijavice popili, on
će morati uvidjeti, da vogja, koji napušta svoju
vojsku nije vogja, nego jedna obična — kuku-
vičal Jer ni vogja razbojnika ne zaslužuje uva-
ženja, kada napušta svoju bandu, sa kojom je
povjerenjem vezan, a još manje jedan vogja
dobrog, poštenog i pitomog hrvatskog seljaštva,
kojeg je milijunar Radić doveo svojim demago-
škim radom do toga, da ga ne samo svijesni
državljanji naše Kraljevine, već i cijelo inostran-
stvo, smatra za nesvijesno slado.

Naša zavedena braća Hrvati ne treba da
se predaju iluzijama o nekim simpatijama mje-
rodavnih faktora u Evropi, jer oni su već davno

informirani o pravoj vrijednosti Radića i nje-
govog «republikanstva» i ne samo da neće ni
prstom maknuti za stvarjenje njegove «čovječan-
ske i mirotvorne republike», nego će mu savje-
tovati kao i do sada što su činili — da se obrati
Beogradu i Pohvale pak Madžara i Bugara slabo
i nimalo ne koriste.

Radić je stavio svoje pristaše kukavički i
podlo, kao što je sam on to kadar učiniti i sad
se njegove pristaše nalaze kao stado bez zvo-
nara. One hrvatske mase, koje su do sada išle
slijepo za Radićem, treba da pogledaju ovoj či-
njenici u oči i da okrenu legja onoj politici, ko-
joj je okrenuo, prije njih, sam vogja i krenu
drugim putem.

Jedna nesavjesna hajka i zločinačka agitacija.

Prilikom ovogodišnje, sa osobitim sjajem i
odazivom naroda izvršene proslave katoličkog
praznika Velike Gospe, kod zavjetne crkve u
Vrpolju, željeznička stanica u Šibeniku nije, kao
u ranijim godinama, stavila u promet posebne
vozove.

Po informacijama, koje smo dobili, Gene-
ralna Direkcija Željeznica u Beogradu, na pred-
stavku crkvene katoličke vlasti u Šibeniku, o-
dobrila je, da se postave posebni vozovi. Ali
je njeno rješenje, krivicom ili Direkcije u Za-
grebu ili Prometne Uprave u Splitu, dockin sa-
opšteno stanici u Šibeniku, koja je tek poslije
podne tog praznika, dakle u nevrijeme, posta-
vila posebne vozove.

Ovaj se slučaj mora iskreno požaliti kao
što se mora zahtjevati, da oni, koji su odgo-
vorni, budu u istinu pozvani na odgovornost za
štetu, materijalnu i moralnu, koju je od toga
imala država.

Postavljen u svoje prave granice, ovaj slu-
čaj mogao je samo dati povoda za kritiku ne-
urednosti, koja je, na žalost, zavladala u skoro
svim nadležnostima. Ali je za svakog brižnog i
čestitog gragjanina, bilo i moralo biti jasno, da
ovaj slučaj nije mogao biti upotrebljen za hajku
na Srbe i pravoslavnu crkvu, kao što se nije
smjelo dozvoliti, da on kude uzet kao sredstvo
za protudržavne agitacije. Jer je hajka bila ne-
savjesna, agitacija potpun zločin. Upravo zato
jer neće da uzmu nijednu, pa ni pravoslavnu
vjeru, kao svoje obilježje, Srbi nebi nikad ni
dozvolili, a kamo li tražili, da se ma kojoj vjeri,
pa ni katoličkoj, prave zaprijetke. Pravoslavna
crkva nije nikad bila borbena, a na ovom pro-
štoru postavljena u položaj, da se brani od na-
srštivosti katoličkog, skoro uvijek anacionalnog
sveštenstva, nije imala, ni mogla imati interesa,
da se pomuti proslava jednog dana, koji je i
za nju praznik. Ma da je katolička štampa uvela
stalnu rubriku pod naslovom »Zar je to jedna-
kost?« u ovoj našoj državi, protivno od onog
što je bilo u Austriji, čiju propast ta štampa ne
može prežaliti, nijedna crkva, a najmanje kato-
lička nije došla u podregljen položaj. I ako se,
strog uzeti, katolička crkva mora smatrati kao
jedan od krivaca nesreće, koja je zadesila svi-
jet velikim ratom, jer je ona vodila agresivnu
politiku Austrije, ipak je ona, i jedino ona, iziš-
la iz ovog rata netaknuta i neoštećena. U ovoj,
ujedinjenoj državi, za koju ona nema ljubavi, a
prema kojoj, na vidljive načine, zauzima nepri-
jateljski stav, ona, pored vjekovinih sabrane

svoje prošje, postavlja zahtjeve, koji su često
nepravdani i padaju teško na državu. Upravo
državni nerazvijeni željeznički saobraćaj, koji
se, u bivšim austrijskim zemljama, i ovdje u Ši-
beniku, pomaže onim plemenitim odricanjima
Srbije, kojoj je i katolička crkva doprinijela da
bude opljačkana, mora da muke muči samo sa
zahtjevima te crkve, kao jedine vjere u državi,
koja prireruguje sastanke i euharističke kongrese.

Otrov, koji se je ovo dana, bez štadeje,
prosipao protiv države, Srba i pravoslavne vje-
re, primao je kao pričesće ili kao poslasticu na-
rod ovog grada i ovog kraja, u čijoj se baš bi-
jepoj duši nije nikad bilo više mjesto za ljubav,
nego za mržnju. Ne želeći umanjiti zaduge ni
g. Milete, šibeničkog biskupa, ni velikog dijela
njegovog sveštenstva, mi nećemo, a i ne mo-
žemo, izdvojiti ih iz pojave, kojoj smo, u nat-
pisu, dali pravo ime i pravu ocjenu.

Код нас је још најбоље.

Те год дојете, с ким се год састанете,
свак вам се тужи на тешке прилике, на гор-
чину живота. Свак је незадовољан. Ово неза-
довољство потиче највише из нас самих и ми
смо највише криви својој личној и домаћој
несрећи, по оној народној: «Свак је ковач своје
среће», јер нитко се не задовољава да буде
оно што је прије рата био, да се занима олим,
чиме се је прије рата занимао и да живи умје-
рено, као и прије рата. Код већине појанили
су се необјављиви апетити, који се, без штите
по јавни морал, по домаће газдинство и по
државу, не могу никако да задоволи. Одтуда
једна врста незадовољства. Ово је у исто вре-
ме и последица рата. Ово је болест, која се
побија и исцјепљује само радом, штеђњом и
скромношћу. Ова се болест није појавила са-
мо међу нама, у нашој кући. Она се раширила
по читавом свијету, је она рађа још жешће
незадовољство.

У западној Европи, и пр., прије рата сви-
јет је живио од фабрика. Сад те фабрике не
раде, као што су некада радиле, па не могу
да исхрањују стотине хиљада грађана. На сто-
тине су хиљада људи без посла.

У самој Енглеској највећи богаташи, пре-
ма којима су наши богаташи права сиротиња,
данас данас продају, што се само може прода-
ти, само да се могу хљебом да прехране. Њи-
хове жене продају своје женске наките и по-
кућство, а они земље, куће и драгоцене старе-
нице, само да могу живјети. Све то купују
странци, а највише Јевреји. Тако је у Енгле-
ској, тако у Италији, а тако и у Франуској,
у Аустрији, Мађарској и Њемачкој, је је насту-
пио финансијско-економски крах, нећемо ни да
спомињемо.

Како се види, рат је све испрвртао и
сав свијет покварно и свагђе је горе и теже
него у нас. Будемо ли радити и штеђети, у
брао ће се код нас живјети као и прије рата
и сви ћемо бити задовољни.

Талијани и Радић.

Талијанско мин. спољних послова карак-
терне као тенденциозну вијест „Секкола“ из
Београда, да је Радић у Трсту преговарао са
представницима талијанске владе, јер вели, та-
лијанска влада са Радићем, који није никакво
службено лице, у опште не може ни да пре-
говара.

Посланик задарски др Крекић потцјећа
на то, да су већ у своје време хрватски еми-
сари били код Д Анунцијати и да су му изја-
вљивали да у Хрватској предстоји револуција,
до које ипак није дошло.

Политичка ситуација.

БЕОГРАД, 16. августа.

Иако Радићеве авантуре задњих дана није забиљежен никакав важнији догођај у нашем политичком животу. Министри који се налазе у Београду, имали су кратку конференцију, на којој су расправљали о држању владе према Радићу. Што се тиче Радића нема ништа новог. Влада не ана ће се сада налази заправо Радић, да ли је још у иноземству или се повратио натраг те се сакрива.

Све странке данас највише занимају општински избори у Србији и Црној Гори. О том се највише и пише и говори. По свим важнијим мјестима све странке, које учествују у изборима, већ су одржале многобројне саборове. Изборна агитација веома је жива. У неким мјестима дошло је и до сукоба између присташа појединих странака.

У уторак 14. ов. мј. одржан је у цијелој Краљевини свечани помен Краљу Ослободитељу. Посебне свечаности одржане су у Београду, Тополи и на Бледу. У Тополу се окупило мноштво народа из разних крајева државе, да се покони гробу свога Краља Ослободитеља. Парастосу у Саборној цркви присуствовало је мноштво свијета, а чинодјејствовао је сам патријарх.

У Радничком дому одржан је сабор, коме су присуствовали радници разних струка. На сабору је прихваћена резолуција, у којој се радничтво заузима за права жељезничара Јужне жељезнице, те се вели, да њихова борба има само господарско значење, а не никако политичко.

У министарству унутрашњих дјела и у управи покрајинске владе у Сарајеву, ради се на свршавању послова на ликвидацији покрајинске управе и образовању области. До краја овог мјесеца тај ће се посао свршити и у Босни и Херцеговини образоваће се области. У марту идуне године имали би се у цијелој земљи обавити избори за области, јер до тога времена завршиће се подјела на области и у свим другим покрајинама.

Министар правде др Н. Перић предузео је све мјере, које су потребне, да се што прије уведе у живот нови чиновнички закон. Чим се тај закон обнародује у „Службеним Новинама“, сви чиновници биће стављени на расположење влади. Чланови владе још нису дониили одлуку о редукцији чиновника у својим министарствима.

Министар правде потписао је одлуку Народне Скупштине, по којој се Стјепан Радић, председник селачке републиканске странке, има одмах издати суду. Сада загревачка полиција има да утврди ће се налази Радић, да би му то ријешење могла саопштити.

Влада се носи мишљу да предузме озбиљне кораке против оних банака, које дају новац са великим интересом и врше разне несавјесне спекулације. Као прва мјера биће предлог Народној Банци, да се свима несавјесним и зеленашким банкама укине кредит.

Случајно или хотимице?

Данас 18. и 19. ов. мј. одржава се еухаристички конгрес. Почетак тога конгреса пада баш на дан, који је старијој генерацији, што живи више у успоменама, уско повезан са прославом рођендана пок. Фране Јосипа I, а свршава 20. августа, на дан који је католичкој цркви, на подручју некадање Хунгарије, пасвећен Св. Стјепану, апостолском краљу Угарске. Несамом да ли су ови дани уаети случајно или хотимице.

Pozdrav Narodne Skupštine „Jadranskoj Straži.“

Prilikom nekadašnje mornarične slave u Splitu, predsj. Narodne Skupštine, g. Ljuba Jovanović poslao je G. Jurju Biankinu ovaj pozdrav:

Zahvaljujući najtoplije vama i svima vašim srčanim saradnicima na našem predanom radu ispunjenom, visokim poimanjem naših dužnosti prema našem pomorstvu i ljubavlju prema narodnim svetinjama, žalim što mi započeto lečenje po lekarskom savetu sprečava da lično učestvujem u svečanostima koje doživljuje naš divni Split. Šato molim ovim putem primite moje najvrucije želje da naša mlada „Jadranska Straža“ bude uvek budna i da ujedno bude srećna, da njen glas vazda nalazi odziva u svima hrabrim srcima od Triglava do Belasice. te da kako na Jadranu tako i na svim svetskim morima trobojno znamenje naše otadžbine bude sve poznatije, sve uglednije i sve snažnije.

Predsednik Parodne Skupštine,
Lj. Jovanović.

Spuzvarska i koralska Zadruga.

Naš narod ima potrebu od zadruga kao od kruha. S nerazvitog zadrugarstva hramlju mnoge grane gospodarstva, a neke i propadaju. Što je zadrugarstvo u životu naroda, najbolji nam Svjedok Danska. I ako, malena i od prirode osakaćena, zadrugarstvo je podiže na zavidnu visinu gospodarstva, a narod blagostanja i prosvijete.

Kod nas se ima malo smisla za zadruge, a ne ćemo ispitivati uzroke. Pa i ono malo što ih se osnovalo dobar dio nije išao pravoj svrsi: ili su bile slabo vogaene ili služile u sebične svrhe pojedinaca. Dakako da je ovo ubilo i ono malo sklonosti i dobre volje za zadruge, pa se one teško podižu i s nepovjerenjem.

I naša bi okolica imala potrebu dobro uređenih i vogjenih zadruga: ribarskih, mljekarskih, povčarskih, za lomljenje kamena, vagjenje pržine, vinarskih, uljarskih, za lovljenje i pririgijavanje spužava i korala.

Ove dvije zadnje bile su je prije rata podigle, a koliko nam je poznato još i danas opstojе, samo se ne zna što je od njih. Izgleda da su one odmah u začetku imale tu krupnu pogrešku, što su morale služiti pojedincu i ovaj je imao od njih crpsti korist. Nadošao je rat i stvar je za zadrugare još slabije ispala: ne zna se ni za zadruge ni za njihovu imovinu. Zadrugari razočarani punim pravom pitaju: Što je od spužvarske zadrugе u Krapnju i Ribarsko-Koralske u Šibeniku?

I mi bi pitali uprave ovih Zadruga da obznanе i zadrugare i javnost, što je od spomenutih zadruga, što od imovine i što od strojeva Rib. Koralske Zadrugе. Znadu li ljudi od uprave kolike štete nanašaju loviteljima korala i spužava svojom neurednošću i nemarom. Danas u slobodnoj našoj narodnoj državi ne smijemo dopustiti da trud i rizike ovih naših okretnih ljudi iz Krapna i Zlarina bude izrabljen od bezdušnih talijanskih ili njemačkih špekulanata, nego od Zadruga za zadrugare. Znadu li oni da su Krapanski spužvari ove godine ulovili oko milijun Dinara spuga, a Zlarinjani malo manju vrijednost provravnog korala?

Znadu li kolika bi razlika bila da jedni i drugi prodadu sirovine strancu ill da njihove zadruge prirede i spuge i koral i urejene stave u promet u strani svijet. A osim silne koristi za zadrugare došla bi gotova roba na tugja tržišta pod našim imenom te upoznala potrošače s nama i podigla ugled i vrijednost naših krajeva i domovine.

Neka dakle gospoda od uprave spomenutih zadruga ne griješe dalje i ne nanašaju štete našim poštvovnim loviteljima spuga i korala, već neka sazovu glavnu skupštinu, prikažu račun o djelovanju i imovini zadruga, istrojevima i dadu priliku da zadrugari inogu birati upravu od sposobnih i zauzetih ljudi.

Свак је ковач своје среће.

Не значи много што си ти данас у 1923 години, али много и много значи што ћеш ти, брате Србине, бити до 33 године у 1956? И кроз краћи рок могу за једног човјека да настану промјене, али 33 године довољан су рок за велике промјене у животу разумна, вриједна и поштена човјека. Кома није поанато, да је највећи фабрикант аутомобила у Америци, прије саме 33 године (1890), био обичан радник у радницима бицикла, а пресједник Сједињених Држава обични словослагач у једној штампарији? Кома није поанато да је гувернер једне велике државе чисто пролазницима ципеле и продавао новине по улицама, а највећи банкар на Западу орао плугом? Кома није поанато да су Вук Караџић и Иван Мештровић, дике и украси наше ананости и умјетности, били обични сеоски чобани? Сви су они постали велики и славни, јер се нетко нашао да их упути на прави пут, јер су сами упрегли све своје душевне и тјелесне силе, сву своју вољу да постану велики.

Богати родитељи абринуће лако своје јединце; а шта ћемо и куда ћемо с онима ђацима, који нису богати, или ће има више дјецe, ће се уопште тјесно, тешко живи, па немају сви ће и на чему да живе, а здрави су, и ваљани су, па заслужује, да се и за њих заузмемо, да их учурамо из јада, сиротиње, из заосталости?

Родитељи, учитељи и пријатељи Омладине на вас се обраћамо молбом, да нам помогнете при стварању честитих и великих људи.

Сада се свршавају школе. Многи ђаци не могу на више школе, а немају гдје и на чему да живе како треба, па ће морати свега вијека чемерно живјети, ако се не спреме у младости за живот у будућности.

Недајте да омладина заостаје, да пропада, ради нашег немара, већ упућујте свагда све ваљане и способне, сигурне Србе ђачице од 12 до 13 год. да одмах сад, док су још у школи, сазнаду шта вриједи човјеку који изучи у младости који частан, корисан занат и посао.

Одабирајте и препоручујте Привреднику сад и сваке године све способне, сигурне Србе ђачице од 12 до 13 година. Привредник смијешта већ 25 година добру дјецу. Збринуо је до сад 13 хиљада и више и прима увијек све што ваља. Све старање и заузимање Привредника бесплатно, то јест и најсиромашнија дјеца могу до тога, ако су замста ваљана, способна, сигурна. Затражите под најкраћом адресом: „Привредник“ — Београд даљна упутства, па ћете одмах добити све што треба.

Вјеридба принца Павла. Поводом вјеридбе Принца Павла са Принцеом Олгом, најстаријом кћери Принца Николе, стрица грчког краља Борђа 2-ог, „Тажис“ пише:

Принц Павле, рођен 1893, јединак је син Принца Арсена. Његова мати је била Принцеса Аурора Демилев, од кнежевске куће Сан Донато, пореклом од коваца Никите кога је Петар Велики поставио за великог артиљеријског мајстора и дао му племство 1724. Принцеза која је пренећакиња Краљице Александра и унука покојног руског Великог Кнеза Владимира била је кратко вријеме вјерена са данским престолонаследником, али ова обавеза је била раскинута по узајамном пристанку у септембру прошле године.

Подивање основних школа, Министар Просвјете налажио је представницима штампе свој просвјетни програм Систем настаје још није израђен, рекао је г. М. Трифуновић. Одрђена је једна комисија, која ће да изради такав систем који ће обухватити план настаје од основне школе до универзитета. Ова комисија имаће да се позабави и питањем стручних и практичних школа и зато су у њу ушли и профпривредни и трговински стручњаци. Број основних школа мора се повећати. Савим ће се престати са отварањем нових гимназија. Редуцираће се гимназије које не одговарају законским прописима.

Просвјетина Академија.

Српско културно и просвјетно друштво Просвјета пригодно друге објектине смрти Краља Ослободитеља приредила је у аргентинском хотелу „Косово“ свечану академију. Програм академије био је биран и разновлик, те заслужује особиту похвалу гг. приређивача Академије је започела декламацијом Шпантинева „Наш Апостол“, што је у опште задовољство извела г.ца М. Рендић. Овај пут имали смо прилике да чујемо г.ђу Д. Рендик, оперну певачицу у више тачака. Глас јој је јак, пун, звонак и врло пријатан. Пјевала је са дубоким осјећајем. Послије сваке тачке била је бурно аплаудирана и више пута изазивала на бину На коњу био јој је предат врло лијепа букет цвијећа. Дијалог „Из начела“ рецитовала је г.ца Олга Скокић и побрала буру пљеска и одобравања. Змај Јовићу „На ружин“ уа живу слику декламовала је г.ца В. Кенић. Ова тачка, особито кад су дјеца положила лоровор вијенац на попрсје Краља Ослободитеља, умјетничко дјело Ђака самоука Тодора Рашковића из Дришиа, изазвала је бурну пљесак и одушевљење. Последња тачка била је „Жена Јунакиња“ епизода из свјетског рата на македонском бојишту, у којој је приказала сва љубав српске жене према Отаџбини, њена бол за изгинулим синовима и дивљаштво окупаторних бугарских власти. Г.ца П. Вујасиновић улогу старице одиграла је управо умјетнички, те је нагледало да негледом пред собом дилетанткињу него праву умјетницу. Кретење су јој биле сталне Улогу њене упуке одиграла је г.ца Ј. Вујасиновић такође похвално. Улогу лијечника играо је г. И. Бауер, бугарског полицајног управника г. Делажована, а француског војника г. Ивичић. И они су своје улоге одиграли у опште одобравање. Овај лијепа патриотски комад особито се свиديو публици, те је младе дилетанте-умјетнике бурно аплаудирала. Овоје треба особито истакнути марин рад нашега Сокола, који у синам патриотским агодима иступа и помаже.

Г.ца Олга Јавор осим што је мајсторском руком пратила на гласовну поједине тачке, уложила је много времена и труда да ова академија што лепше и величанственје успије те јој као и цијелој управи Просвете припада заслуга што је академија успјела онако лијепо.

Домаће вијести.

Je li ti potrebna stipendija? Srpska Pravoslavna Episkopska Konsistorija u Šibeniku 24. jula (6. VIII.) 1923. raspisala je sljedeći stečaj: Iz zaklade narodnog dobrotvora D.ra Josifa Dimitrovića raspoložive su za školsku godinu 1923-24. četiri stipendije i to: tri od godišnjih 4 hiljade dinara za učenike srednjih škola i jedna od godišnjih 8000 dinara za učenike viših škola.

Imaju pravo da se natječu na ove stipendije Srbi, bez razlike vjere, iz Dalmacije do Sutorine i iz Sarajeva, rodnog mjesta zavjestača. Molbama trebamа приложити ове исправе: 1. крштеницу; 2. домовницу; 3. задњу školsku свједодбу; 4. свједодбу о добром религиозно-мoралном владанју; 5. свједодбу сиромаштва и 6. лијечничку свједодбу.

Propisno biljezovanje molbe sa svima ispravama imaju se podnijeti potpisanoj konzistoriji do 10. septembra по новом кал. ове године.

Saobraćajne vijesti. G. Avramović, pomoćnik Ministra saobraćaja, koji je zastupao vladu na nekadašnjoj mornaričnoj slavi u Splitu izjavio je, да се владa на скоро рјешити штрајк поморца, и обеоцао је, да се се на прзи Книн—Šibenik—Split успоставити нејкаданје стање, тако, да се бити два зова дневно.

U našem listu, naš saradnik Gjorgje Crni, iznio je bilo misao, да се, међу нормалне трајнице државне жељезнице на прзи Книн—Šibenik, поставе уске трајнице жељезнице šумско—индустр. предузећа у Дрвару. Ова је мисао нашла симпатичан пријем код управе тог предузећа, која је израдила планове, па се ил. ово дана, комисија pregledati. Министарство Војно је одобрило пројекат и zaloжило се, да се изведе. Према информацијама, које смо добили, нема никакве пријекте, да се овај пројекат оствари и од него се, у првом реду, Šibenik имати користи.

Tražim u najam glasovir, платио би најам за 6 мјесeci. Упитати се код управе lista.

Imenovanje. Javlja se, да је Kot. Školski nadzornik u Kninu, g. Dane Petranović постављен за inspektora просвјетног Splitske Oblasti. Биљежи ту вијест, са радошћу donosimo ову ocjenu nastavnih prilika u nas, koju smo dobili od jednog učitelja.

Čujemo да се је ministarstvo просвјете odlučilo i umirovilo glavnog pokrajinskog školskog nadzornika g. A. Kilečića. Овај događaj не će ni najmanje iznenaditi one, kojima је poznato stanje našeg osnovnog školstva, dapače će prijateljima progressa u osnovnoj nastavi biti drago, да је pensionisan čovjek, koji је bio на putu овоме progressu.

Učiteljstvo sa zadovoljstvom prima dobar izbor zamjenika mu, gosp. Danila Petranovića, u kojega ima puno povjerenje sa nadom, да će on dovesti osnovnu nastavu u ovoj pokrajini do one visine, на којој она mora да bude.

Nadamо се, да će gosp. Petranović brzo stati на kraj nekim anomalijama, које су до sada podržavane, на štetu nastave i učiteljskog ugleda.

Porotu. U utorku је завршена rasprava protiv Dragoje Milanka за razbojništvo, a Laze i Milice Milanko за sudionništvo tako, па је Dragoje osuđen на tri godine, Lazo на godinu, a Milica на osam mjeseci tamnice.

U četvrtak је bila rasprava protiv Ruka Šarića iz Kruseva за razbojništvo. Prvi put odgogjena radi nedolaska jednog svjedoka, ovog је puta odgogjena radi novih izvida.

Juđer započeta, до u kasnu noć nastavljena, трајаће danas čitav dan rasprava protiv Bože Burazera Nikoloin iz Boraje, tuženog да је usmrtno svojoj ženi, i protiv njegovog oca Nikole i majke im Pere, tuženih да су sina razgovorili на tri zločin.

Ovim će се завршити ljetnje porotno zasjedanje.

Trži se nasljednik. Generalni iseljenički komesarijat javlja, да је neki Ćerđinić (Ćerđević, Ćerđinić, Ćerđenović) umro 27. oktobra 1916. u Allegheny Hospitalu u Cumberlandu, Maryland (Sjedinjene Države Amerike) ostavivši iza sebe navodno ženu i djecu. Za potonje се не зна бoвaвиште, а ни за pokojnika се не зна, odakle је. Pošto је isti ostavio zavostavšinu u Americi u iznosu oko 200 (dvijest stotina) dolara, poziva се svaki, tko zna nešto о pokojniku или njegovim nasljednicima да то javи на Generalni iseljenički komesarijat Zagreb, Kamenita ulica s pozivom на br. 13075-25.

Kazalšne predstave u Šibeniku. Vrijedna grupa umjetnika članova splitskog kazališta, која је на gostovanju u našem gradu, priređuje danas u subotu i sutra u nedjelju svoje oproštajne predstave odlazeći za Dubrovnik.

Priprejivači su ovaгa puta pogodili ukus publike, jer su на repertoaru за subotu веće stavili, pored četiri nove produkcije i pjesme, još i dvije literarne i duhovite komedije u 1 činu od A. P. Čehova: »Medveda« i »Vjesticu«, koje су на repertoarima svijу velikih evropskih pozornica.

U nedjelju pak pored komada »Svjetski rat« od B. Nušića, koji се ponavlja на opšti zahtjev kao najuspjeliji i najbolje primljen, pored pjesama, produkcije i dueta: »Udovac i udovica« dati će се на заврšetku jedna od najboljih karakternih komedija A. P. Čehova »Prosidba« kao premijera. Općinstvu препоручujemo posjet ове vrijedne grupe.

Pseće navike. Povodom pojave tifusa, не možemo а да не iznesemo neke čudne običaje, koji nisu registrovani u propisima skladnog građanskog vladanja. Nama је poznato да svi и-redi imaju svoje klozete, а tako isto imaju ih, makar u kakovu obliku, i privatni stanovи. Pa ipak mi — i u vrijeme šetnje i u kasnije večerje — doba vidimo mnoge i mnoge građane — не samo seljake, već i akademski obrazovane ljude, koji čak imaju pretenzija да budu i narodni vođji i rukama i nogama се upiru да u vrh stola sjednu, — kака javno i bestidno čine svoje potrebe, kao psi, pri svakom čošku, uz svaki žid и на najprometnijim mjestima, abuzirajući slabijom rasvjetom. Ako gospoda nemaju običnog stida i konvencionalne obazrivosti prema prolaznicima, trebali би да budu svjesni barem zaražene pogibelji, koju podupiru svojom psećom navikom. Pasjaci на posao.

Već preko 60 god. najboljubljenije su kućno sredstvo proti bolestima probave »Markove kapljice« koje proizvodi Gradska ljekarna u Zagrebu а glavno skladište за Šibenik i okolicu nalazi се u ljekarni Beros. 6

Brzojavne i telefonske vijesti.

Радић се крије.

БЕОГРАД, 18. Још се не зна је се налази Радић Држи се да је из Беча отишао у Лондон. Радић путује са мађарским пасошом. Намерава да пође и у Америку, али изгледа да му америчке власти неће издати визума.

Вреће у Њемачкој.

БЕРЛИН, 18. У Њемачкој су наступили тешки дани. Несташница новца и оскудица за владали су снуа. У више градова дошло је до немира. Није искључено да дође и до револуције.

Спор ради Триглава.

БЕОГРАД, 18. Послије инцидента на Триглаву стигло је сиопи наређење из Рима од Мусолинија да пограничне чете имају запосјести врх Триглава и остати тамо, док се не проведе разграничење између наше државе и Италије. Ова вијест је изазвала у нашим политичким и националним круговима узбуђење. — Муђутим данас поподне стигао је министарству извањских послова ивијештај, да је Мусолини одустао од своје раније намере на стоји нада, да ће се разграничење ријешити дипломатским путем.

Ријечко питање.

БЕОГРАД, 18. Шеф паритетне комисије Рибарж и наш посланик у Риму Антонијевић стигли су сиопи у Лукс у Ватикан те су одржали дуго конференцу са министром Ницићем и Пашићем о послједијима предлозима татијанске делегације за привремено ријешање ријечног питања. Ницић и Пашић су солидарни са ставовишем наше делегације, да се Делта и Барош немају предати на провизорну управу паритетној комисији.

Инцидент у Книну.

У четвртак 16. о. мј. кинска национална омладина напала је фра М. Котараша и замала гвљим јајима. То је учинила кинска омладина кинскоме одроду, који је своје родно мјесто увијек црпнио и нападао. А највише напала га је зато што је фра Котараш 1914 год кад је у Сину био стријељан киншаним пок. Онисим Поповић говорио да тако треба судити свим Српима, а особито киншанима, који су заклети непријатељи ћесара и Аустрије. Остали путници, па и католички свештеници, који су ишли преко Книна у Загреб на еухаристички конгрес, нису били сметани већ иапротив лијепо сусретани.

Redarstvene vijesti.

Od 1—7 VIII. avg. prijavljeno је 7 osoba radi rušenja javnog mira, 1 j. radi neovlaštenog teranja obrta, 1 radi nečistoće hacaanja iz stana gnjusne vode, 2 radi uvrede straže i neposluha, 2 radi kragje, 1 radi oštete tугјег vlasništva, 1 radi prekršaja protiv sigurnosti života, 4 radi izgređa на javnosti, 1 radi krivotvorenja putnih isprava, 1 radi prodavanja pokvarenog kruha.

Objava. На дан 14. septembra 1923 god. u 11. časova prije podne oozrače се u Upravi Državnih Monopola u Beogradu i u Oblastnim Monopolskim Direkcijama u Zagrebu, Sarajevu, Ljubljani i Splitu, javna otertalna licitacija за izdavanje pod zakup prava velikoprodaje duvana по okruzima, sezovima i prodajnim raonima за period 1924. i 1925. godine.

На дан 15. septembra 1923. g. u 11. časova prije podne oozrače се kod istih nadležstava javna otertalna licitacija за izdavanje pod zakup prava velikoprodaje soli за period 1924. i 1925. godine.

Uslovi licitacije izlagani su на uvigaj svakog dana sem praznika od 8—12 časova u kancelariji Uprave Državnih Monopola u Beogradu i u Oblastnim Monopolskim Direkcijama u Zagrebu, Sarajevu, Ljubljani i Splitu.

Čudne zgode за trgovce! Krste Jadronja prodaje kuću са dućanom на najizloženijem položaju u gradu, на zelenom trgu. Tko želi kupiti, neka се obrati samome vlasniku. 2

Помажите „Просвјету“!

Савјети тежацима.

1. Ђубре и ђубрење.

Већ није се мало о томе писало, како је ђубре што и злато, јер нам оно појачава њиву, тиме жетву и приход, што ће рећи, претворило се у злато. Али ђубре претвара се у злато кад га употребимо паметно, а не ма како. У нас свијет много не ана вриједност ђубрета, а опет многи који му анају вриједност, не подешавају ђубришта како ваља, те се онда губи најбоља снага ђубрета. Ђубриште треба да је тако удешено да земља не упија ону осоку из ђубрета, што ће рећи, треба оно да је смјештено у цементираној рупи, да се може рокривати, како се не би вјетрило, и да може из стаја пиштавина отицати ту. Али ма како добро удесили ђубриште, опет ћемо имати штете, ако га на њиви не смјестимо како ваља. Обично ћете видјети, како су људи изавезали ђубре на њиву, ту га бацили на гомилице, па га онда оставили тако да стоји. Није то мала погрешка, кад се тако ради, јер снага, коју треба земља да упије, тако ветри, губи се. Кад се ђубре занесе на њиву, онда га ту ваља још оног истог дана, или бар сутра дан, раабацити

и што прије аорати. И ето зато не смије се извазити више ђубрета на њиву, него колико се оног дана може растурити и онда тих дана аорати. Не износи се ђубре тек ђубрета ради, него да појачамо њиву, и зато ваља пазити, да ђубре ту снагу не изгуби, него да је преда земљи.

2. Умјесто преоравања.

Кад је њива сува, а нема довољно снијега, онда зимски усјеви, ма у јесен и добро стајали, страдају. Кад га тако омане јесења сјетва, онда ратару ништа друго не преостаје, него ту њиву да преоре. А с прољећа преоравати, кад је толико другог посла, мучно је и неагодно. Већ може се мислити, колико би то олакшало невољу, кад би се ту нашао други пут и начин, да се њива не мора наново засејавати. Мјесто преоравања и поновно засејавања ту помаже чилска салитра или чилисалитра. А ево како ваља то радити. Пошто се по њиви с прољећа грудве откраве, онда се на хектар земље уае једно 50 килограма чилисалитре. За двије до три недеље дана већ се може видјети, како се усјев снажније и онда ваља на хектар земље додати још по једно 50 килограма чилисалитре. При овом другом ђубрењу, да би се коров потамнио,

ваља преко њиве прећи с браном. Као што за њиву, тако је чилисалитра врло добра и за ђубрење ливада, воћњака, винограда, крумпир, репе па и шећерне. За ђубрење има подешених и машина. Као што се види и пољски радови из дана у дан све се друкчије раде, све напредније и умјешније. А што се у пољу умјешније ради, то се с мање рада постизава све већа корист и с мање земље све већи приход. А што се са земље истјерује већи приход, то и она постаје скупља.

3. Вране и васијано сјеме.

Има крајева где има много врана, које чине велике штете по њивама, јер аају да купе васијано сјеме. Да се вране одбију од тога, ради се ово. На метрценту, а то је на 100 килограма сјемења уае се 200 грама катрама, 200 грама петролеја и 3 литре воде. Од те воде један дио прокључај па онда сипај на катрам и мјешај. На тако раабистрен катрам капачући сипај петролеј и непрестано мјешај, докле год не изаручиш сав петролеј. На то успи и онај остатак воде све мјешајући. Сад то све сипај на сјеме и мјешај лопатом да би се свако арно натопило. И ето тако васијано арно вране не дирају.

Чок и Манојловић

фабрика црквених воштаних свећа
Шибеник (Далмација).

Иарађује црквене воштане свеће сваке величине. - Специјална израда свећа са натписима:

„Ко Крсно Име слави оном и помаже!“ и „Мир Божи, Христос се роди!“

1

JAVNA ZAHVALA.

U našoj golemoj boli, koja nas je zatekla neočekivanom smrću našeg nezaboravnog i ljubljenog pokojnika primili smo toliko plemenitog saučešća naše rodbine, prijatelja i znanaca, da se osjećamo dužnim ovim putem svima od srca zahvaliti.

Naša posebna harnost ide na prvom mjestu mješćanima Drniša, koji su se natjecali, da nam ublaže tegobe crne smrti; pak svima onima, koji su szuzama i cvijećem posuli grob našeg miljenika.

Neka prime našu odanost svi oni, koji su se sjetili našeg tugovanja, te neka budu uvjereni da su u ovim danima naše boli, njihova plemenita sjećanja bile jedine naše utjehe.

Obitelj LETICA - PEROVIĆ.

Drniš, 14. avgusta 1923.

NOVOSADSKA

IZLOŽBA--

Od 11-26 avgusta 1923. otvorila se je!

50% putnog popusta na osnovu legitimacije izložbe. Fabrikatska i domaća industrija. Predstavljanje poljoprivredne veleproizvodnje. Zdravstvena i dječja izložba. Najbolja prilika za poljoprivrednike jeftino da se svoje potrebe nabave.

POSJETITE IZLOŽBU!!

POSJETITE IZLOŽBU!!

JOSIP JADRONJA ŠIBENIK

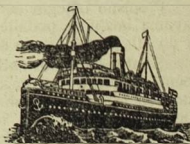
Agencija ovlaštena od Ministarstva za Socijalnu Politiku. - Otpremanje putnika u Ameriku sa najbržim parobrodima svijeta.

— ODLAZAK IZ ŠIBENIKA SVAKIH 8 DANA —

PREVOZNA CIJENA:

Šibenik—Buenos-Aires	L. st. 13-10
Šibenik—New-York	Dol. 105---
Šibenik—Brazil	Din. 500---

U Brazil se otpremaju samo porodice od tri člana najmanje i to između 12 i 50 godina u svakom slučaju mora biti muž i žena, te jedan rođak bilo sin ili dalji red. Radit će na plantažama kave.

Tungsram-Zarilja
iz vučene žice. Nepočetljiva!